

AZ EU KÖZÖSSÉGI VÁM-, KERESKEDELEM- ÉS ADÓPOLITIKA EGYSÉGES VÉGREHAJTÁSÁT BIZTOSÍTÓ JOGINTÉZMÉNY MŰKÖDÉSE

1. Bevezetés³⁸⁰

Az európai integráció intenzívebbé válása az integrációban részt vevő államokat új, korábban nem alkalmazott, állandóan változó és fejlődő koordinációs feladatok elé állítja. Az Európai Közösség megalakulásakor fennálló történelmi helyzetben nyilvánvalóan más prioritások fogalmazódtak meg, mint a később tizenöt, majd 2004. május 1-jétől huszonöt, továbbá rövid időn belül huszonhét tagúvá bővülő Európai Unióban. Az Európai Unió egyedülálló jelenség, akár jogi és gazdasági, akár társadalmi és politikai szempontból vizsgáljuk.³⁸¹

A Római Szerződés³⁸² második részében az 1 cím 23. cikk (1) bekezdése fogalmazza meg: „A Közösség alapja a vámunió, amely a teljes árucseré-forgalomra kiterjed, és magában foglalja a tagállamok közötti behozatali és kiviteli vámok, valamint a vámmal azonos hatású díjak kirovására tilalmát, illetőleg egységes vámtarifa bevezetését a harmadik országokkal szemben.”

A vámunió létrejöttének feltételeit Viner 1950-ben az alábbiak szerint határozta meg:

- a résztvevő államok között a vámok teljes eltörlése;
- az unión kívül levő országok felé egységes vámtarifa kialakítása;
- a közös vámbevételek elosztása a résztvevő államok között.

A Római Szerződés életbe lépését követően mintegy másfél évtized a vámunió megteremtésének jegyében zajlott. A tagállamok közötti vámok és mennyiségi korlátozások lebontása már 1968-ban megvalósult, illetve bevezették a Közös Vámtarifát is a Tanács 1968. június 28-i 950/68/EGK rendeletével.³⁸³ A „vámtarifa” olyan táblázat, amely árucsoportonkénti bontásban tartalmazza egyenként az áruk vámtarifaszámát, az áruk megnevezését (leírását) és a hozzájuk kapcsolódó vámtételeket, illetve egyéb rendelkezéseket.

Az Európai Közösségek Tanácsa 1987. július 23-án, K.E. Tygesen elnöksége alatt fogadta el Brüsszelben a vám- és a statisztikai nomenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról szóló 2658/87/EGK rendeletet, melynek hatályba lépésével egyidejűleg a korábban alkalmazott közös vámtarifáról szóló 950/68/EGK rendelet hatályát veszítette. A

³⁸⁰ A szerző ezúton tolmácsolja köszönetét a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokság Származási és Nomenklatúra Osztályának, valamint a Rendőrtiszti Főiskola Vám- és Pénzügyőri Tanszékén dolgozó kollégáimnak a segítségét, amellyel hozzájárultak a kutatás különböző fázisaiban az anyag gyűjtéséhez és az adatok rendszerezéséhez, valamint az informatikai feldolgozásához.

³⁸¹ Kende Tamás – Szűcs Tamás (szerk.): Bevezetés az Európai Unió politikáiba. KJK Kerszöv Kiadó. Budapest, 2005. Bevezetés.

³⁸² Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény

³⁸³ (OJ L 172, 1968.07.22., 1-402 o.)

rendelettel létrejött egy áru-nómenklatúra (a továbbiakban: „Kombinált Nómenklatúra” vagy rövidített formában „KN”) azzal a céllal, hogy egyszerre és egyidejűleg eleget tegyen mind a Közös Vámtarifa, mind a Közösség külkereskedelmi statisztikája által megkívánt követelményeknek.

A Kombinált Nómenklatúra alkotóelemei: a) a Harmonizált Rendszer szerinti nómenklatúra; b) az ehhez a nómenklatúrához tartozó közösségi alszámos bontások, amelyek megjelölése „KN-alszám” azokban az esetekben, ahol a vonatkozó vámtétel meghatározásra kerül; c) bevezető rendelkezések, továbbá kiegészítő megjegyzések az áruosztályokhoz, illetve az árucsoportokhoz és lábjegyzetek a KN-alszámokhoz.

A Bizottság minden évben rendelettel elfogadja a Kombinált Nómenklatúra egységes szerkezetű változatát a Közös Vámtarifa vonatkozó autonóm és szerződéses vámtételeivel együtt, amint az a Tanács vagy a Bizottság által elfogadott intézkedésekből következik. A termékazonosítás, a termékek egységes rendszer szerint történő besorolása – megnevezése – már az egyes országok, területek közötti kereskedelem korai szakaszában, a vámok megjelenésével egyidejűleg igényként merült fel. A vámtarifa legkezdetlegesebb formája a betűsoros vámtarifa volt, amely zártsága miatt jelentett alkalmazási korlátot.

A nemzetközi kereskedelemben az árukra vonatkozó közös „nyelv”-et a Vámigazgatások Világszervezete irányítása alatt kifejlesztett és nemzetközi szerződésekben rögzített Harmonizált Áruleíró és Kódrendszer (HR) biztosítja, melyet napjainkban közel 180 ország alkalmaz, és amely a Kombinált Nómenklatúrának is a bázis nómenklatúrája. Ez azt jelenti, hogy az alkalmazó államok nómenklatúrái a 6 számjegyes nómenklatúra kódig azonosak.

A vámunió a közösségen belüli vámok és az azokkal azonos hatású díjak megszüntetését, illetve a nem tagállamokkal szembeni közös vámtarifán alapuló közös kereskedelempolitika folytatását jelenti. A közös vámtarifa a külső, ún. harmadik országokkal való kereskedelem szabályozásának fő eszköze. A közös vámtarifa lényege, hogy a Közösség bármelyik országába a Közösségen kívülről érkező termékek a belépés helyétől függetlenül mindenhol ugyanakkora vámot kell fizetni, és ha egy termékre egy tagállamba való belépéskor már megfizették a vámot, onnantól az a termék már szabadon átvihető bármely tagállamba. A közös vámtarifa tehát alapfeltétele az áruk szabad áramlás érvényesülésének a tagállamokon belül.

A Harmonizált Áruleíró és Kódrendszeren (HR), mint bázis-nómenklatúrán alapul az EU közösségi politikájának végrehajtását biztosító közös vámtarifája, termékosztályozási rendszere, a Kombinált Nómenklatúra. Ennek a többszörösen összetett, többszintű áruazonosító rendszernek a kódszámait (KN-kód) alkalmazza az EU valamennyi rendelkezésében (vám, kereskedelem, agrár, energia, jövedéki termékek, adók stb.) termékazonosítóként. Ily módon a rendszer egységes alkalmazása, vagyis az áruk egységes besorolása a közösségi politikák egységes végrehajtásának egyik alapfeltétele.

Az unió bővítése, az új tagállamok belépése és ezzel párhuzamosan az áruosztályozási nómenklatúrát kötelezően alkalmazók körének kiszélesedése fokozottan veti fel az áru-besorolási szabályok egységes alkalmazásának, értelmezésének igényét és követelményét. Az egyes árukkal kapcsolatos áruosztályozási vélemény különbség okozta káros hatások kiküszöbölésére szükség volt a nemzetközi kereskedelemben, különösen pedig az EU közös vámpolitikájának végrehajtásához egy olyan jogintézmény megalkotására, mely az áruosztályozás területén a jogbiztonságot erősíti, biztosítja az EU tagországok gazdálkodói számára az áruosztályozási vélemény különbségből adódó, erre visszavezethető esetleges hátrányos következmények kiküszöbölését és

kiküszöbölhetőségét. Ezt hivatott kezelni az EU valamennyi tagországában az egységesen bevezetett és alkalmazott „Kötelező Tarifális Felvilágosítás” (European Binding Tariff Information: EBTI) jogintézménye. A tagállamok által kiadott, a mindig konkrét termék besorolására vonatkozó EBTI határozatokat egy elektronikus adatbázis tartalmazza napra készen.

2. A kutatás anyaga és módszertana

Az árubesorolás egységesítését szolgáló, az ügyfelek jogbiztonságát növelő jogintézmény működését a közösségi vámkódex és végrehajtási rendelete szabályozza. A jogintézmény szorosan kapcsolódik az árubesoroláshoz, működése nagyban befolyásolja a nemzetközi áruosztályozási gyakorlatot azzal, hogy az Interneten hozzáférhető adatbázisból konkrét áruk osztályozására vonatkozó információk nyerhetőek, valamint azzal, hogy az egyes tagállamok áruosztályozási szakértőinek véleménykülönbsége, ütközése a rendszer működésével felszínre kerülnek és azokra egyeztetések révén, megoldások születnek. A Kötelező érvényű Tarifális Felvilágosítás a közösség minden tagállamának vámhatóságát kötelezi. Az adatbázis a kiadó vámigazgatás hivatalos nyelvén tartalmazza a termékre és besorolására vonatkozó adatokat.

A közel 176 ezer darab, konkrét árura vonatkozó áruosztályozási döntést tartalmazó adatbázis vizsgálata, elemzése, értékelése, az adatbázis egyes elemeinek összevetése az Európai Unió egészének áruosztályozási gyakorlatáról, annak változásáról, az egyes tagállamok áruosztályozási gyakorlatáról, az ügyfelek igényeiről hiteles képet ad.

Az Európai Közösség 1992-től rendezi jogszabályi szinten az EBTI jogintézményét. A rendszer működésének jogi alapjául szolgálnak a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK tanácsi rendelet 11. és 12. cikke, valamint a Vámkódex végrehajtásáról szóló 2454/93/EGK bizottsági rendelet 5-14. cikkei. Ezt megelőzően a tagállamok hatóságai – felismerve a nomenklátúra egységes alkalmazásának szükségességét – egymástól függetlenül különböző feltételek mellett adtak ki az EBTI-hoz hasonló határozatokat, de ezek joghatása jelentősen eltérő volt az egyes tagállamokban. Jellemzően ezek a felvilágosítások az adott tagállam vámhatóságai, gazdálkodói számára voltak alkalmazandóak, vagy kötelező érvényűek. Tehát ezek nem oldották meg az EU teljes egészében a jogi norma egységes alkalmazásának problémáját.

2.1. A kutatás alapjául szolgáló jogintézmény működése

A Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK tanácsi rendelet 11. cikkében foglalt rendelkezések alapján a vámhatóságoktól bárki kérhet felvilágosítást a vámjogszabályok alkalmazásával kapcsolatban. Az ilyen kérés visszautasítására akkor van lehetősége a megszólított vámhatóságnak, amennyiben a kérdés nem egy ténylegesen tervezett behozatali vagy kiviteli ügyletre vonatkozik. A szabályozás rendelkezik arról is, hogy a felvilágosítás kiadása a kérelmező részére díjmentes, ha nem merül fel annak kiadásával kapcsolatban a vámhatóságnak külön költsége.

2.1.1. A jogintézményt működtető nemzeti hatóságok

A kérelem kiadására illetékes vámhatóságok – listájuk a Hivatalos Lap C sorozatában kerül közzétételre – a kérelmező írásbeli kérelmére kötelező érvényű tarifális felvilágosítást

/EBTI/ adnak ki. Kérelmezőnek tekintendők tarifális kérdésekben azon személyek, akik a vámhatóságokhoz fordultak.

2.1.2. A Kérelem benyújtásával kapcsolatos szabályozás

A Vámkódex végrehajtásáról szóló 2454/93/EGK bizottsági rendelet 6. cikk (3) bekezdése taxatív felsorolást tartalmaz arról, hogy milyen adatokat és milyen formátumban kell tartalmaznia a kérelemnek. Amennyiben a csatolt okmányok nem a kiadó hatóság tagállamának hivatalos nyelve, úgy a vámhatóság igényt tarthat annak hivatalos fordítására. A besorolás elvégzéséhez szükséges adatok tartalmazhatnak bizalmas kezelést igénylő, például üzleti vagy ipari titkot tartalmazó adatot. Ebben az esetben a kérelmezőnek meg kell jelölnie ezeket. Ekkor ezen adatok kezelése oly módon történik, hogy illetéktelen ahhoz nem férhet hozzá, és nem jelennek meg a nyilvános adatbázisban. A kérelmezőnek nyilatkoznia kell arról is, hogy tudomása szerint a Közösség területén már kértek-e, illetve a hatóságok adtak-e ki azonos vagy hasonló áru kapcsán kötelező érvényű felvilágosítást. Ennek ellenőrzése a nyilatkozattól függetlenül a kiadó hatóság feladata is annak érdekében, hogy ne legyenek duplikációk, illetve párhuzamos, esetlegesen nem azonos tartalmú döntések.

2.1.3. A felvilágosítás kiadása és felhasználása

A vámhatóságnak, amennyiben valamennyi, a megalapozott vélemény kialakításához szükséges adat a rendelkezésére áll, 3 hónapja van az EBTI kiadására. A Kötelező Érvényű Felvilágosítás formanyomtatványon kerül kiadásra a vámhatóság hivatalos nyelvén, azonban erre is érvényes az, hogy egységes tartalmilag és formailag valamennyi tagállamban, és alapesetben 6 évig érvényes.

Az EBTI kiadását követően az érvényességi időn belül a jogosult bármelyik EU-s vámhivatalnál felhasználhatja azt, függetlenül a kiadó hatóság honosságától, a felhasználás helyétől. Felhasználás során a felvilágosítás jogosultjának kell bizonyítani, hogy a vámárnyilatkozatban szereplő áru minden tekintetben megegyezik a felvilágosításban leírt áruval. A kötelező érvényű felvilágosításban foglalt besorolás csak a Vámkódex végrehajtásáról szóló 2454/93/EGK bizottsági rendelet 7. cikkében rögzített célokra használható fel, melyek a következők:

- behozatali vagy kiviteli vámok meghatározására;
- export visszatérítések és bármely közös agrárpolitika részeként a behozatal vagy kivitel támogatására nyújtott egyéb összegek kiszámítására;
- a behozatali, kiviteli vagy előzetes rögzítési igazolások felhasználása esetén.

2.1.4. Az EBTI érvényességének, megbízhatóságának kérdése

Az EBTI alapesetben 6 évig érvényes, azonban a kiadó hatóságnak az érvényességi határidő lejártá előtt meg kell semmisíteni azt a határozatot, mely a kérelmezőtől származó pontatlan vagy hiányos adaton alapul. A kötelező érvényű tarifális felvilágosítás érvénytelenné válik, ha valamely rendelet elfogadása esetén a felvilágosítás már nem felel meg az abban foglalt rendelkezéseknek, vagy ha az már nem egyeztethető össze az alkalmazott nomenklatúra magyarázatával. Érvénytelenné válik a felvilágosítás akkor is, ha

azt a kiadó hatóság visszavonja, vagy módosítja. Ez akkor következik be, amennyiben ugyanazon áruval kapcsolatban több eltérő kötelező érvényű felvilágosítás került kiadásra. Ebben az esetben az érintett tagállamok egyeztetési eljárást folytatnak le, melynek eredményességétől vagy eredménytelenségétől függően a bizottság is napirendjére tűzheti a konkrét esetet és dönthet az árubesorolás kérdésében.

Amennyiben a tarifális felvilágosítás az áru besorolási nómenklatúra, vagy a nómenklatúra magyarázatának változása miatt vált érvénytelenné, a jogosult a felvilágosítást a közzététel vagy az értesítés napjától számított 6 hónapig még felhasználhatja, amennyiben a szóban forgó áruk vételére vagy eladására az intézkedés elfogadását megelőzően kötelező szerződéseket kötött.

2.2. Az egységes európai adatbázis

A tagállamokban igen nagy számú EBTI került kiadásra és ezért nehézkessé vált azok figyelemmel kísérése. Szükségessé vált tehát egy olyan egységes, az érintettek részére hozzáférhető adatbázis létrehozása, amelyben megtalálható az összes érvényben levő határozat.³⁸⁴ Az adatbázisból mind konkrét árukra, mind pedig az áru besorolási gyakorlatra vonatkozóan értékes információk nyerhetők.

2.2.1. Az adatbázis jellemzői

Az adatbázisból a szükséges információk lekérdezését több alternatív lehetőség megadásával lehet végrehajtani (kiadó ország, EBTI azonosítója, az érvényesség kezdetének időpontja, az érvényesség végének időpontja, a megújítás időpontja, nómenklatúra kód, kulcsszó, áruleírás, illetve ezen adatok kombinációja). Az adatbázis alkalmazásának egyik legfőbb problémája az, hogy a határozatokat kizárólag a kiadó tagállam hivatalos nyelvén tartalmazza. Ezt hivatott némileg feloldani a kulcsszavak rendszere, mely az EU valamennyi hivatalos nyelvére lefordításra került, és az egyedi határozatok lekérdezése során a kulcsszavak mindig a lekérdezés nyelvén jelennek meg. Az EBTI bizalmas részei – többek között a jogosult adatai, a vizsgált termékek receptúrája, tervrajza, illetve minden olyan adat, amelyet a jogosult bizalmasan kezelendőként jelölt meg – nem jelennek meg az Interneten hozzáférhető adatbázisban.

A bizalmas adatokhoz csak meghatározott felhasználói kör férhet hozzá. Magyarországon jelenleg a Vám- és Pénzügyőrség Vegyvizsgáló Intézete (VPVI) rendelkezik jogosultsággal ezen adatok megtekintésére. Ebből következően, amennyiben bármilyen okból – pl.: az áru azonosság megállapítása érdekében – szükséges a bizalmas adatokhoz történő hozzáférés, ezt a VPVI bevonásával lehet megtenni.

2.2.2. Az adatbázis változása, aktualizálása

Az adatbázis naponta frissül, tehát az abból nyerhető adatok reprodukálása mindig a lekérdezés napjához kötött. Az adatfrissítés, az adatbázis módosulása, változása két, a rendszer működésére visszavezethető és szabályozott okra vezethető vissza. Egyrésztől – az új adatok felvitele - a kiadására felhatalmazott nemzeti hatóságoknak az általuk kiadott

³⁸⁴ Az adatbázis – annak egyedileg azonosítható adatokat, bizalmasnak megjelölt információkat nem tartalmazó része minden érdeklődő számára – az Interneten keresztül érhető el a: http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/dds/cgi-bin/ebtiquer?Lang=HU című honlapon.

EBTI határozatokat a kiadás napján közvetlenül, az arra meghatározott elektronikus csatornán keresztül el kell juttatniuk a Brüsszelben működő adatbázishoz, mellyel az abban foglalt adatok hozzáférhetővé válnak. Másrészt – adatok törlése, eltávolítása - a bármilyen okból visszavont vagy hatályát veszett EBTI, az annak megfelelő határnapon törlésre kerül a rendszerből. A tagállamok a hibás, a nemzetközi egyeztetések után tévesnek minősített határozatokat visszavonják. A kutatás alapjául szolgáló adatgyűjtés ennek következtében egy állandóan változó adatbázis alapján valósult meg.

2.3. Az EBTI „shopping”

Néhány gazdálkodó az EBTI-ok kiadásának liberalizációja kapcsán, kihasználva azt a helyzetet, hogy a tagállamok egyes hatóságai egymástól függetlenül adtak ki felvilágosításokat, egyszerre több kérelmet nyújtott be egyidejűleg több tagállam hatóságához. Ennek a „lehetőségnek” a megszüntetésére volt szükség. A megoldást az az informatikai rendszer jelentette, amelyben pontosan kontrollálni lehet, hogy egy bizonyos árura van-e érvényes felvilágosítás kiadva, illetve valamely illetékes hatósághoz érkezett-e kérelem az adott konkrét árura vonatkozóan ugyanattól a kérelmezőtől.

Ebben a rendszerben nem csak a kiadott felvilágosítások, hanem a még el nem bírált, benyújtott kérelmek is szerepelnek. Így könnyedén ellenőrizhető, hogy esetlegesen a vizsgált termékre van-e érvényes felvilágosítás kiadva, vagy indítványoztak-e egy másik hatóságnál EBTI kiadást. Amennyiben a kiadó hatóság az adatbázis alapján megállapítja, hogy az adott termékre már van, esetlegesen az ő áruosztályozási véleményével nem egyező BTI határozat kiadva, úgy a határozat kiadása előtt egyeztetést folytat le azon tagállammal, ahol az kiadásra került.

2.4. A kutatás módszertana

A jelenleg közel 176 ezer darab, konkrét árura vonatkozó áruosztályozási döntést tartalmazó adatbázis vizsgálata, elemzése, értékelése, az adatbázis egyes elemeinek összevetése az Európai Unió egészének áruosztályozási gyakorlatáról, annak változásáról, az egyes tagállamok áruosztályozási gyakorlatáról, az ügyfelek igényeiről hiteles képet ad. A különböző szempontrendszer szerint elvégzett elemzések adnak lehetőséget a jogintézményt alkalmazó tagállamok „aktivitásának” felmérésére, valamint áruosztályozás gyakorlatának összevetésére.

Az adatbázis vizsgálatával a régi és új tagállamok áruosztályozási gyakorlata összehasonlítható, valamint az egyes régiókban az EBTI határozatokkal szemben fennálló gazdálkodói igény szintje, összetétele, azok változása. Az elemzések eredményei rámutatnak azon termékkörökre, melyek esetében a jogbiztonság a határozatok kiadásával érhető el.

A naponta frissülő, és a változó áru besorolási előírásokat is tükröző adatbázis elemzéséből nyerhető tapasztalat a tagállamok áruosztályozási gyakorlatára, a kiadott határozatokban megmutakozó elméleti és gyakorlati besorolási megfontolások eltérésére, amelyek megmutakoznak mind a kiadott határozatok számában, eloszlásában, az érintett árukörben, mind a konkrét áruosztályozási döntésben, valamint a határozat kiadását kérők körében.

Az adatbázis időbeli változásának statisztikai nyomon követésével, az áruosztályozás, valamint az egyes kiadó hatóságok aktivitásának, gyakorlatának időbeli

feltérképezésén túl az áruosztályozási nomenklatúra módosításának hatásai, azok jósága és szükségessége is vizsgálható.

Az adatbázisban szereplő termékkörök, termékkör halmozódások, eltérések és módosulások termékkörökre lebontott nyomon követésével a változó áruosztályozást befolyásoló jogi környezet hatásának vizsgálata, összefüggése képezhető le. Az adatok összegyűjtése, az adatbázis lekérdezése valamint az elemzések a 2000.-tól a 2007. végéig terjedő kutatási időszakra vonatkoznak.

2.4.1. Az adatok értékelése során felhasznált matematikai, statisztikai módszerek

Az áruosztályozási nomenklatúra operacionalizált jellemzőinek valamint az EBTI adatbázisban található halmozódások összevetése, együttes értékelése, arra a kérdésre ad választ, hogy van-e és milyen összefüggés a nomenklatúra részletezettsége, szerkezete, annak változása és változtatása, valamint a nomenklatúra alkalmazási bizonytalanságát jelző EBTI adatbázisban tapasztalható halmozódások között. A párhuzamos adatok elemzésével, statisztikai módszerek alkalmazásával meghatározhatóvá válik az összefüggés szorossága a nomenklatúra részletezettsége, annak milyensége és foka, valamint az alkalmazási bizonytalanság között. Ehhez a többdimenziós valószínűség eloszlások matematikai statisztikai módszere /főkomponens analízis, faktoranalízis/ kerül alkalmazásra.

A nomenklatúra ciklikus időbeli változásának, valamint az EBTI adatbázis rendelkezésre álló (2000-2007. évek) adatainak időbeli változásának összevetése az idősorok elemzésének módszerével a változások és az alkalmazási bizonytalanságok közötti összefüggésre vonatkozóan szolgáltat adatokat. Az idősorok alapirányzatainak elemzése, valamint a szezonális ingadozások mérése módszer alkalmazásával a nomenklatúra változása által indukált EBTI határozatokkal szemben fellépő igények előre jelezhetőek.

2.4.2. A kutatás során feltett, megválaszolendő kérdések

Az elektronikus adatbázis adatainak feldolgozása, az adatelemzés során a kutatás jelenlegi fázisában a következő irányok voltak meghatározók:

1. Tagállamok aktivitás mutatóinak vizsgálata tárgykörben:

- Milyen tendenciák állapíthatók meg a jogintézmény alkalmazási gyakoriságára vonatkozó adatokban?
- Milyen hatással volt a jogintézmény működésére az EU bővítése, az új államok belépése?
- Az egyes tagállamok milyen mértékben, gyakorisággal alkalmazzák az EBTI jogintézményét, milyenek a tagállami aktivitást jelző mutatók?
- Hogyan változott, változott-e az alkalmazás a vizsgált időszakban a 12 új tagállam rendszerbe történő integrálódásával?
- Magyarország a számszerű adatok tükrében milyen szerepet tölt be a rendszer működésében?

2. A nomenklatúra jellemzői és a határozatok összetételi mutatóinak együttes vizsgálata tárgykörben:

- Van-e összefüggés a nomenklatúra részletezettsége és a kiadásra került határozatok

száma között?

- Van-e összefüggés a nomenklatúra változása valamint az EBTI jogintézmény alkalmazási gyakorisága között?
- Tapasztalható-e halmozódás valamely termékkör tekintetében és ez milyen okokra vezethető vissza?

3. A nomenklatúra egységes alkalmazását befolyásoló tényezők vizsgálata tárgykörben:

- Az egységes alkalmazást befolyásoló tényezők meghatározása
- Az adatbázisban regisztrálható halmozódások és az alkalmazási bizonytalanság kapcsolata.

3. Eredmények

3.1. Tagállamok aktivitás mutatóinak vizsgálata:

A tagállamok aktivitása, a gazdálkodók termék besorolási bizonytalansága, illetve a jogbiztonságra való törekvése jól jellemezhető az adott tagállam nemzeti hatósága által kiadott határozatok számával. A Rendőrtiszti Főiskola Vám- és Pénzügyőri Tanszékén folyó kutatás a 2000-2007. évek adatainak megfigyelésén és elemzésén alapul.

A vizsgált időszakban az Európai Unió tagállamaiban a gazdálkodók összességében évente növekvő mértékben igényelték az EBTI kiadását (1. számú táblázat 2. oszlopa) A jogintézménnyel szemben fennálló gazdálkodói igény növekedése azonban az egyes években eltérő mértékű volt, melyet az 1. táblázat 3. oszlopának adatai támasztanak alá. A növekedés mértéke, aránya a 2002. a 2004. valamint a 2007. években mutat eltérő tendenciát.

A trendtől való eltérés okaként 2002. valamint a 2007. év tekintetében a nomenklatúrában bekövetkezett változásokat lehet egyértelműen megnevezni. A KN bázis nomenklatúrája, a Harmonizált Rendszer ezekben az években került változtatására, mely nagy számú nomenklatúra-kód változását indukálta. Azokban az években, melyekben a bázis nomenklatúra nem változik, összességében csupán három-négyszáz db KN kód törlésére, és hasonló nagyságrendben új kód bevezetésére kerül sor, míg a nevezett években a HR változása közel 1000 db új KN-kód bevezetését, illetve hasonló nagyságrendű KN-kód törlését tette szükségessé. A nomenklatúra változás mértéke ily módon egyértelműen hat az alkalmazási bizonytalanságra, mely összefüggést alátámasztja ezen években az EBTI határozat kiadására vonatkozó növekvő gazdálkodói igény.

A 2004. évre vonatkozó növekedési adatok egy, a korábbi évek növekvő tendenciájához viszonyítva jelentős visszaesést mutatnak annak ellenére, hogy a jogintézmény alkalmazóinak köre 2004. május 1-jétől a 10 új tagállam belépésével jelentősen kiszélesedett (1. számú táblázat 3.-7. oszlopai). A kiadott határozatok száma nem a korábbi évek növekedési ütemében változott. Ennek oka, hogy a régi tagállamok voltak a csatlakozók meghatározó kereskedelmi partnerei (Magyarország viszonylatában ez 75 % körüli forgalmi arányt jelentett). A csatlakozással ez a forgalom az unió belső forgalmává vált, ily módon a gazdálkodók már nem igényelheték és a jogi norma alapján nem kaphatták meg e forgalmuk viszonylatában az áru besorolási döntést. Az új tagállamok unió kívüli forgalmához kötődő határozatok száma nem kompenzálta a tagállamok közötti, tehát belsővé vált kereskedelmi forgalom csökkenésének hatásait.

A 2007. évre vonatkozó adatok esetében a nómenklatúra változás indukálta növekedés elfedi a két új tagállam belépésének hatását a jogintézmény alkalmazására. Meg kell jegyezni, hogy az ekkor csatlakozó tagállamok a jogintézményt igen szerény mértékben alkalmazták.

Vizsgált időszak (év)	Összes EBTI száma (db)	Növekedés az előző évhez viszonyítva (db)	„újak” által kiadott EBTI (db)	Változás az „újak” nélkül (db)	Változás, az előző év %-ában	2000. mint bázisév (%)
2000.	10109					100
2001.	13732	3623		3623	136	136
2002.	20019	6287		6287	146	198
2003.	23234	3215		3215	116	230
2004.	25785	2551	1532	1019	111	255
2005.	29859	4074	2786	1288	116	295
2006.	36058	6199	2023	4176	121	357
2007.	47678	11620	3341	8279	132	471
2008. I.n.év	9431					

1. számú táblázat

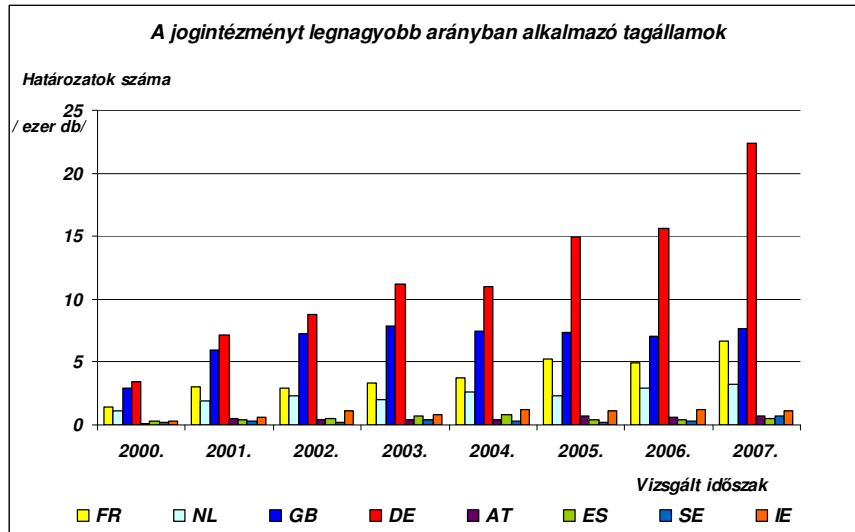
Az EBTI adatbázisban rögzített határozatok

Forrás: Saját kutatási adatok az EBTI adatbázis elemzéséből

Az egyes tagállamok egyedi aktivitási mutatóinak vizsgálata a jogintézmény működésére, a nómenklatúra alkalmazás meghatározóival kapcsolatban jól körülhatárolható és számszerű adatokkal alátámasztható megállapítások megtételét teszi lehetővé. Az 1. számú ábrán a jogintézményt legnagyobb számban alkalmazó tagállamok adatai láthatóak.

Az öt legaktívabb tagállam (Németország, Anglia, Franciaország, Hollandia, Írország) együttesen a jelenleg hatályos, megközelítőleg 176 ezer EBTI határozat több mint 88 %-át adta ki. Figyelembe véve a tagországok népességét, és azt, hogy ezen 5 tagállamban az EU összlakosságának közel 46 %-a él, látható a meghatározó szerepük a nómenklatúra alkalmazásában. Ezen belül is Németország valamennyi vizsgált évben vezető szerepet töltött be, évente átlagosan 11810 db kiadott határozattal. Az aktivitási sorban második helyezett Nagy-Britannia és É-Írország 6.664 határozatot adott ki évente, míg Franciaország 3.901 darabot.

Az adatok azt mutatják, hogy Németország aktivitása folyamatosan növekszik, Nagy-Britannia és É-Írország aktivitása 2003. évig lassan nőtt, majd egy kissé csökkent (ez a tendencia a 2007. évben bekövetkezett nómenklatúra változás hatásai miatt 2007. évben megfordult). Az egyes tagállamok aktivitásának egyedi változása az 1. számú ábrán követhető.

1. ábra

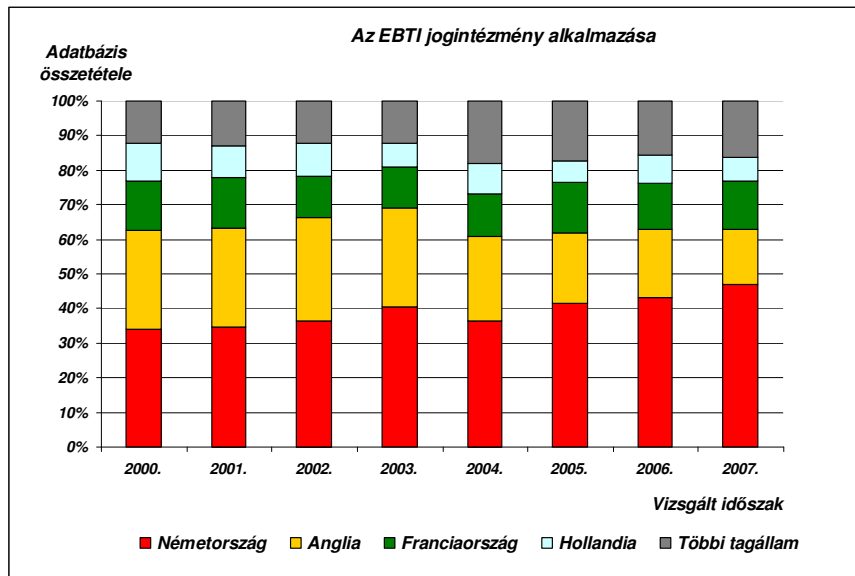
A vizsgált időszakban a legaktívabb tagállamok által kiadott határozatok
Forrás: Az EBTI adatbázis elemzéséből származó saját kutatási adatok

Az ábrán feltüntetésre került nyolc tagállam az általuk kiadott EBTI-ok számszerű értéket tekintve volt a legaktívabb. Amennyiben az adatok értékelése során az egyes tagállamok méretét, a lakosság számát is figyelembe vesszük, úgy az aktivitási sorrend a következő:

- 2.1 Írország (kiadott határozat: 230 db/év/millió fő);
- 2.2 Hollandia (kiadott határozat: 133 db/év/millió fő);
- 2.3 Németország (kiadott határozat: 124 db/év/millió fő).

A lakosság számarányát tekintve az EU lakosságának 65 %-át kitevő 23 tagállam 2007. évben összességében csupán 15 %-os arányban alkalmazta a jogintézményt, ami markáns arányeltolódást jelez. Hasonló arányok regisztrálhatóak az ezt megelőző években is. Ez azt is jelenti, hogy ezen aktív tagállamok a nomenklatúra alkalmazásának, értelmezésének meghatározói. A 2. számú ábrán szürke színnel jelölt oszloprész mutatja a 4 legaktívabb tagállamon kívüli tagállamok együttes aktivitását.

Az átlagosan évente kiadásra került, 1 millió lakosra eső adatokat vizsgálva a huszonöt tagállam aktivitásában jelentkező különbség 230-szoros. Már a két legaktívabb tagállam adataiban is jelentős, 42,2 %-os eltérés mutatható ki. A lakosság számának figyelembe vételével Görögország és Olaszország a legkisebb aktivitással bíró állam.

2. ábra

Az EBTI jogintézmény alkalmazása

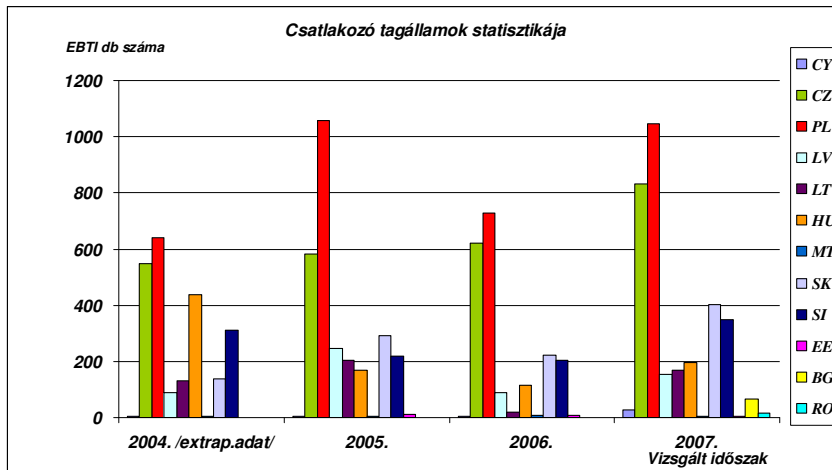
Forrás: Saját kutatási adatok az EBTI adatbázis elemzéséből

Magyarország az éves átlagban kiadott 191 db határozattal a 20. helyen áll, míg az egy évben egymillió főre eső határozatszámban (19 db/év/millió fő) a 15. helyet foglalja el, megelőzve Spanyolországot, Portugáliát, Olaszországot és Görögországot is.

A 3. számú ábra a 2004. után csatlakozott tagállamok adatait tartalmazza, mely tagállamcsoport aktivitása nem számottevő a jogintézmény alkalmazóinak körében. Amíg e tagállam csoport az EU összlakosságának 21%-át teszi ki, addig aktivitásuk a jogintézmény alkalmazás tekintetében csupán 6,6 %, tehát mindösszesen harmada a lélekszámuk alapján arányosan várhatóan. Ezen tagállam csoport a több mint 176 ezer határozatból összesen 11.714 db-ot adott ki, kevesebbet, mint Németország átlagosan egyetlen évben.

Az aktivitási különbséget jól mutatja, hogy a 3. számú ábra alapján legaktívabb Lengyelország évente átlagosan 815 db határozatot ad ki, addig Németország 11810 db-ot, tehát 14,5 szer többet, (Magyarország esetében ez az arány 61 szeres, míg Görögország (7db/év) esetében már 1687 szeres).

A 2007. évben csatlakozott új tagállamok aktivitása még a 2004-ben taggá vált államokhoz viszonyítva is igen szerény, a Bolgár Köztársaság 123, míg Románia mindösszesen 43 db határozatot adott ki másfél év alatt.

3. ábra

A 2004. év után csatlakozó tagállamok statisztikája

Forrás: Saját kutatási adatok az EBTI adatbázis elemzéséből

A hazai adatok is szerény érdeklődést jeleznek a jogintézmény alkalmazása terén. 2004-2007. években az EU-ban kiadott összes határozatoknak csupán 0,62 %-a volt magyar, ami figyelembe véve, hogy Magyarország lakossága az EU lakosságának közel 2,2 %-a, szintén a lakosság számarányához viszonyítva csekély aktivitást jelez.

3.2 A nomenklátúra jellemzői és a határozatok összetételei mutatóinak együttes vizsgálata

A nomenklátúra részletezettsége jól jellemezhető az egyes árucsoportokon belül a különféle osztályozási szintek számával valamint az egyes szinteken belüli további bontások adataival. Vizsgálva a nomenklátúra 97 db árucsoportjának jellemzőit, az árucsoportokon belül a HR vámtarifaszámok és a KN-kódok számát, valamint a HR valamint a KN kódok arányát, a 2. táblázatban közölt adatok regisztrálhatóak /a 97 adatsorból álló teljes táblázat terjedelme miatt nem közölhető/.

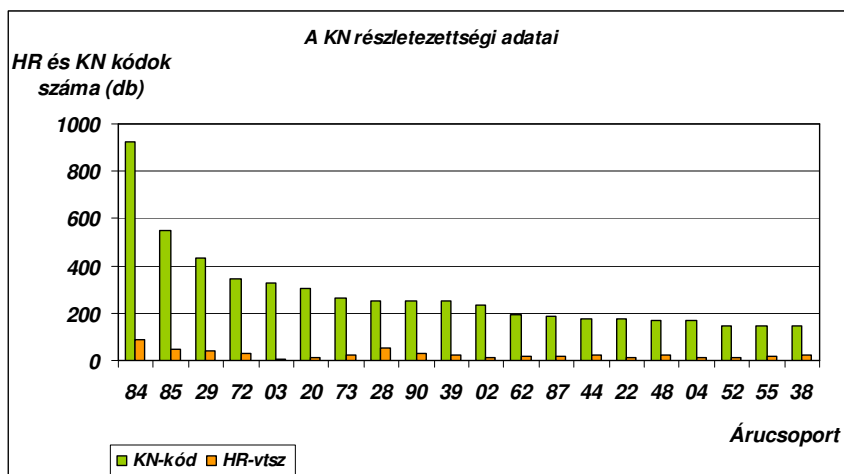
Ács.	HR vtsz. (db)	KN-kód (db)	KN-kód/HR vtsz. aránya
84.	87	923	11
28.	51	254	5
85.	46	551	12
29.	42	433	10
90.	32	251	8
72.	29	344	12
25.	29	86	3

2. táblázat

A nomenklatúra részletezettségére jellemző adatok
 Forrás: Saját kutatási adatok

A Kombinált Nomenklatúra egyes árucsoportjai egymástól igen eltérő részletezettségűek, amit számszerűsít az árucsoportokon belüli vámtarifaszámok és alszámok mennyisége és eloszlása. A legtöbb HR vámtarifaszámot és KN-kódot a 84. árucsoport (Gépek, mechanikus berendezések, kazánok, atomreaktorok és alkatrészeik) tartalmazza. Ebben az árucsoportban átlagosan az egy HR vámtarifaszámra jutó további KN szintű bontások száma 11, ez azonban nem a legnagyobb részletezettség a nomenklatúrában. A 3. árucsoportban (Halak, rákok és más gerinctelen víziállatok és ezek emberi fogyasztásra alkalmas húsa) 47 KN bontása van átlagosan egy-egy HR vámtarifaszámnak. Ez tehát azt jelenti, hogy az EU e termékkör tekintetében alkalmazza átlagosan a legtöbb bontást, több mint négyszer annyit, mint a 84. árucsoport esetében. Az EU a 3., a 20. (Zöldségfélékből, gyümölcsből, diófélékből vagy más növényekből előállított készítmények), a 2. (Hús és élelmezési célra alkalmas belsőségek az 1. árucsoportba tartozó élő állatokból), a 22. (Alkoholos és alkoholmentes italok, alkoholtartalmú folyadékok és ecet), valamint a 16. árucsoport (Húsból, halból rákból, puhatestű valamint más gerinctelen víziállatból készült termékek) tekintetében tartotta szükségesnek a legnagyobb számban a KN alszámos bontás alkalmazását. Ebben a rangsorban a számosság szerint listavezető 84. árucsoport csupán a 18. helyen áll.

A 4. számú ábra mutatja be a nomenklatúrának a KN-kódok számossága tekintetében a legrészletezettebb árucsoportjainak sorrendiségét, párhuzamosan az adott árucsoport HR szintű adataival.

4. ábra
 A nomenklatúra részletezettségére jellemző adatok
 Forrás: Saját kutatási adatok

Az 5. ábra tartalmazza a teljes EBTI valamint a hazai kiadású EBTI adatbázisok halmozódási adatait, a legtöbb határozattal érintett árucsoportok szerinti rendezésben. A két ábra alapjául szolgáló teljes adatbázis együttes – a többváltozós függvényelemzési

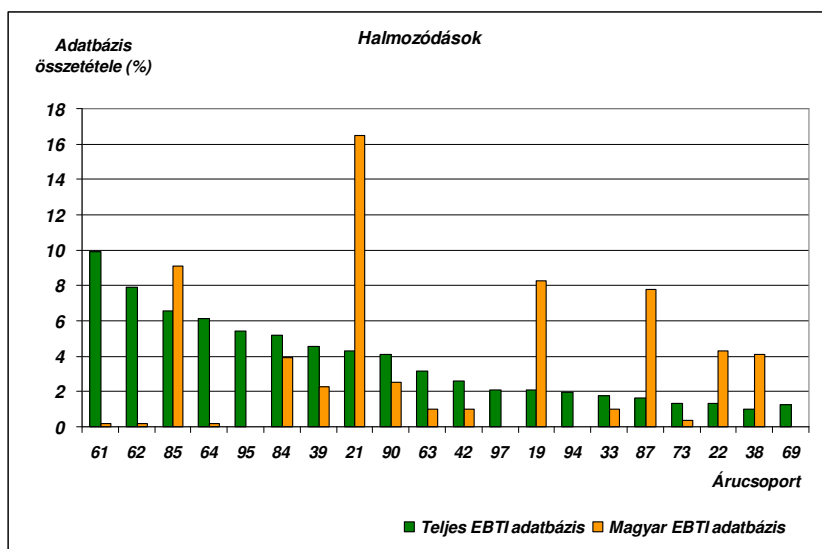
módszereket felhasználó – elemzésének elvégzésével megállapítható, hogy csupán néhány árucsoport esetében mondható ki, hogy a nómenklatúra részletezettsége és a nómenklatúra alkalmazási bizonytalanságát jelző adatbázisban található halmozódások között szoros az összefüggés. A vizsgált adatok alapján a 84. és 85. valamint a 39. és 90. árucsoportok esetében támasztható alá statisztikai módszerekkel az a kijelentés, hogy a nómenklatúra részletezettsége meghatározó az áruosztályozás során a nómenklatúra alkalmazási bizonytalanságára. Az összefüggés viszonylag szoros a 61. és a 62. árucsoportok esetében, azonban a többi termékkörrel ez a megállapítás sem támasztható alá a felhasznált statisztikai módszerekkel.

3.3. A nómenklatúra egységes alkalmazását befolyásoló egyéb tényezők

Az egyes árukörök, árucsoportok tekintetében az adatbázis halmozódásai igen eltérőek attól függően, hogy a teljes adatbázis összetételét, vagy egy-egy tagállam vagy ország csoport által kiadott EBTI-ok számát és arányát vizsgáljuk.

Az 5. ábrán a teljes EBTI adatbázis legjelentősebb halmozódásai kerültek feltüntetésre, párhuzamosan a hazai kiadású EBTI összetételi adatokkal, árucsoportonkénti bontásban. Markáns a különbség. Míg Magyarországon a gazdálkodók jellemzően, a legjelentősebb arányban a feldolgozott élelmiszerek és italok (19. 21. és 22. ács.), valamint a gépek, elektromos berendezések és gépjárművek tekintetében igényelték az EBTI kiadását, addig az EU tagállamokban összességében a ruházati cikkek (61. és 62. ács.) a leggyakrabban besorolni kért termékkör, azt követően pedig az elektromos berendezések (85. Árucsoport) és a lábbelik (64. Árucsoport), valamint a játékok és sportszerek (95. Árucsoport). A

hazai gazdálkodók az uniós arányhoz viszonyítva kiemelkedően magas számú határozat kiadását igényelték a gépjárművek (87. ács) tekintetében. Ez a belső jogi szabályozásra vezethető vissza, nevezetesen a regisztrációs adó fizetési rendelkezésekre. Ez az arányeltolódás jól mutatja, hogy egyes nemzeti rendelkezések is hatással lehetnek az adatbázis halmozódásaira annak ellenére, hogy a jogintézmény keretében kiadott határozatok közvetlenül, a Vámkódexben meghatározottak alapján nem használhatóak fel a nemzeti adófizetési kötelezettség alátámasztására.

5. ábra

A teljes valamint a hazai EBTI adatbázis termékkörre lebontott halmozódási adatai
 Forrás: Saját kutatási adatok az EBTI adatbázis elemzéséből

A 22. árucsoportba tartoznak az alkoholos és alkoholmentes italok, valamint az etil-alkohol vegyileg tisztán és denaturálva is. Ez a termékkör jövedéki szempontból igen érzékeny az árucsoportba tartozó bizonyos termékek magas adótartalma miatt. Az 5. számú ábrából látható, hogy a hazai gazdálkodók jelentősebb számban igényelték ezen termékkör tekintetében az alkalmazandó KN-kód határozattal történő meghatározását és rögzítését, mint az uniós átlag. A nómenklátúra részletezettségére vonatkozó adatokból (9 db HR /4 számjegyes/ vámtarifaszámot, és 177 db KN-kódot /8 számjegyes/ tartalmaz a 22. Ács., ami átlagosan tehát 20 db KN-kód létét jelenti HR vámtarifa-számonként - ezzel az aránnyal az egy HR vámtarifa-számra jutó KN-kód alapján felállított listán az igen előkelő 4. helyet foglalja el) levonható az a következtetés, hogy az EU által alkalmazni rendelt KN-kódok számának és arányának figyelembe vételével ez egy olyan árucsoport, mely tekintetében az EU viszonylag részletezett adatok birtokába jut.

Itt is igaz az a megállapítás, hogy a bontások nem közvetlenül fiskális, vámbevételi célokat szolgálnak, mint inkább statisztikai, valamint agrárpolitikai célokat. Gondoljunk csak a „meghatározott termőhelyen termelt minőségi bor” meghatározására a Kombinált Nómenklatúrában (22. Ács. Kiegészítő megjegyzés. 6. pont alapján), amely olyan borokra vonatkozik, amelyet az Európai Közösségben termeltek, és amelyek megfelelnek a borpiaci rendeletnek (1493/99/EK tanácsi rendelet) és amely például 16 féle fehér és 15 féle nem fehérbort különböztet meg KN szinten, nevesítve, név szerint említve.

4. Következtetések

Az egyes tagállamok jelentősen eltérő aktivitással alkalmazzák az EBTI jogintézményét, ily módon a legaktívabb államok döntő mértékű befolyással bírnak,

jelentős mértékben határozzák meg a nomenklatúra alkalmazásának gyakorlatát. A régi és a vizsgált időszakban taggá vált 12 állam aktivitását döntően nem a taggá válás időpontja határozta meg.

A jogintézmény regisztrált, alapvetően fokozatosan növekvő ütemű alkalmazása alátámasztja és indokolja a működtetésének szükségességét, ami az újabb tagállamok belépésével fokozottan felveti a nomenklatúra egységes alkalmazásának igényét és követelményét.

A nomenklatúra változása, a korábban alkalmazott kódok megszűnése és új kódok bevezetése szoros összefüggést mutat a KN alkalmazás bizonytalanságának változásával, amely mérhető az EBTI kiadásával szemben fennálló igény fokozott növekedésével. Ez az alkalmazói bizonytalanság gátolja a nomenklatúra egységes alkalmazását. A nomenklatúra változtatása azonban szükséges, mivel így biztosítható annak időszerűsége, a változó alkalmazói igényekhez történő megfelelés biztosítása, amely végső soron a nomenklatúrával szembeni alapvető elvárás.

Vizsgálva az egyes KN-kódokhoz rendelt szerződéses vámtételek mértékét megállapítható, hogy nem közvetlenül fiskális vámbevételi célok vezérlik az egyes bontások életre hívását, tehát az egyre részletezettebb nomenklatúra kialakítását. Ezt támasztja alá, hogy ugyanazon HR alszámhoz rendelt KN-kódhoz azonos mértékű vámtétel tartozik. A nagy számú KN-kód tehát jellemzően egyéb kereskedelempolitikai, statisztikai, kontingenskezelési, környezet- vagy egészségvédelmi célzatú.

Az elemzések alapjául szolgáló elektronikus adatbázis a kiadó vámigazgatás hivatalos nyelvén tartalmazza a termékre és besorolására vonatkozó adatokat, amely jelentős mértékben korlátozza annak alkalmazását a mindennapos gyakorlatban. Ez nehezíti a jogintézmény egységes működését, gátolja annak a célnak az elérését, hogy az EU valamennyi tagállama azonos módon értelmezze és alkalmazza az árubesorolásra vonatkozó előírásokat. A nyelvi problémák miatt sok esetben nem lehetséges az egyes határozatok tartalmi összevetése, amely az egységes joggyakorlatot lenne hivatott támogatni.

Vizsgálva a nomenklatúrának mint egy többszörösen összetett áru besorolási rendszernek a hatásait a termék besorolási bizonytalanságra, melyet az EBTI adatbázisban észlelhető halmozódások számadataival jellemez a kutatás, az a megállapítás tehető, hogy elsősorban és jellemzően nem a nomenklatúra összetettsége van hatással az árubesorolás bizonytalanságára.

Az elemzések nem támasztják alá azt a feltételezést, hogy a nomenklatúra részletezettségének növekedésével, az áruosztályozás többszintűvé válásával, több bontás bevezetésével olyan irányba változik a rendszer, amely már áttekinthetlenné válik az alkalmazók számára, ily módon növelné az EBTI kiadásával kapcsolatos igényeket. A különböző földrajzi területeknek, államoknak a termékkörök tekintetében megnyilvánuló halmozódás eltérései sok esetben visszavezethetőek bizonyos olyan nemzeti szabályozókra (forgalmi adók, termékdíjak stb.), melyek a szabályozás alá vont termékkört KN-kódokkal azonosítják, s ily módon a helyes termékbesorolás a gazdálkodók közvetlen gazdasági érdekévé válik.

Összefoglalás

Az Európai Unió közösségi politikáinak egységes végrehajtása a tagállamok számának növekedésével, a szabályozások és a különféle szintű rendelkezések, valamint a nyelvi sokszínűség miatt egyre nehezebben áthidalható problémát jelent. A vámunió a

közösségen belüli vámok és az azokkal azonos hatású díjak megszüntetését, illetve a nem tagállamokkal szembeni közös vámtarifán alapuló közös kereskedelempolitika folytatását jelenti. A közös vámtarifa a külső, ún. „harmadik” országokkal való kereskedelem szabályozásának fő eszköze.

A Harmonizált Áruleíró és Kódrendszeren (HR), mint bázis-nómenklatúrán alapul az EU közösségi politikájának végrehajtását biztosító közös vámtarifája, termékosztályozási rendszere, a Kombinált Nómenklatúra. Ennek a többszörösen összetett, többszintű áruazonosító rendszernek a kódszámait (KN-kód) alkalmazza az EU valamennyi rendelkezésében (vám, kereskedelem, agrár, energia, jövedéki termékek, adók stb.), a statisztikai adatgyűjtésében is termékazonosítóként. Ily módon a rendszer egységes alkalmazása, vagyis az áruk egységes besorolása a közösségi politikák egységes végrehajtásának egyik alapfeltétele. A Kombinált Nómenklatúra kódszámait azonban az egyes tagállamok nemzeti rendelkezéseiben is megjelennek áruazonosítóként az adó-, jövedéki-, a termékdíjakra vonatkozó rendelkezésekben ugyanúgy, mint a statisztikai adatgyűjtésben.

Az unió bővítése, az új tagállamok belépése és ezzel párhuzamosan az áruosztályozási nómenklatúrát kötelezően alkalmazók körének kiszélesedése fokozottan veti fel az áru-besorolási szabályok egységes alkalmazásának, értelmezésének igényét és követelményét.

Az EU tagországaiban a „Kötelező Tarifális Felvilágosítás” (EBTI) jogintézménye az áruosztályozás során a jogbiztonságot erősíti, biztosítva a gazdálkodók számára az áruosztályozási véleménykülönbségből adódó hátrányos következmények kiküszöbölhetőségét.

A konkrét termék besorolására vonatkozó adatokat az EBTI elektronikus adatbázis tartalmazza (~176ezer adat), melynek elemzése, elemeinek összevetése az Európai Unió egészének, valamint az egyes tagállamok áruosztályozási gyakorlatáról, annak tendenciáiról hiteles képet ad.

A különböző szempontrendszer szerint elvégzett elemzések adnak lehetőséget a tagállamok aktivitásának összevetésére, és mutatnak rá az osztályozási rendszer vagy az alkalmazások bizonytalanságaira.

Az adatbázisban fellelhető halmozódások, hangsúlyeltolódások, módosulások nyomon követésével a jogi környezet változásának hatása is vizsgálható.

Forrásjegyzék:

1. Angyal Zoltán: A szolgáltatások szabad áramlása az Európai Unióban és az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény szolgáltatás-kereskedelmre vonatkozó szabályai. = Globalizáció - piacliberalizáció. 2004.
2. Balázs Péter: Az Európai Unió Külpolitikája és a magyar EU kapcsolatok fejlődése. KJK Kerszöv, Budapest, 2002.
3. Európai Unió és intézményeinek honlapjai. Központi cím: <http://www.europa.eu.int>
4. Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról Magyar Országgyűlés 2002.
5. Huszár Ernő: Vámemlélet, vámpolitika, 1972
6. Huszár Ernő: Nemzetközi kereskedelempolitika III. fejezet, Aula kiadó Kft 1994.
7. Huszár Ernő: Nemzetközi kereskedelempolitika III. fejezet, Aula kiadó Kft 1997.
8. Kruse, A.: Aussenwirtschaft;
9. Kende Tamás, Szűcs Tamás (szerk.): bevezetés az Európai Unió politikáiba, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft Budapest, 2005.

10. Nemzetközi egyezmény az Összehangolt Áruleíró és Kódrendszeréről: az Európai Közösségek Hivatalos Lapja L 198 1987.07.20
11. Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK tanácsi rendelet 11. és 12. cikk, valamint a rendelet végrehajtásáról szóló 2454/93/EGK bizottsági rendelet 5-14. cikkei).
12. Miklósi Endréné: A Harmonizált Rendszer (HS) alkalmazásának hazai és nemzetközi tapasztalatai, a fejlesztés irányai című előadás anyaga a Logisztika és a termékazonosítás kapcsolata; Szakmai nap 1993. május 18. Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, Informatikai Főosztály kiadványában
13. Palánkai Tibor: Az európai integráció gazdaságtana. Aula Budapest, 1999.
14. Paul A. Samuelson – William D. Nordhaus: Közgazdaságtan II. Mikroökonómi (18. fejezet), Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999.
15. Towle, L: International Trade and Commercial Policy. Harper Brothers, New York, 1956.
16. Vámay Ernő - Papp Mónika: *Az Európai Unió joga*. Budapest, 2001, KJK-KERSZÖV.
17. Viner, Jacob: The customs Union Issue, CEIP, New York, 1950
18. Walter I.: International Economics, The Ronald Press Co., New York 1968.